

Nova zdravila za zdravljenje raka

Tanja Čufer

TRASTUZUMAB (Herceptin®)

Trastuzumab je prvo biološko zdravilo za zdravljenje raka dojke, zato je upravičeno deležno velike pozornosti. Zdravilo so v Evropski skupnosti registrirali ob koncu avgusta 2000, v Sloveniji pa je bilo po centraliziranem postopku, ki omogoča registracijo v skrajšanem terminu, registrirano v začetku leta 2001. Tako v Evropi kot pri nas je zdravilo zaenkrat registrirano za zdravljenje napredovalega raka dojke po tem, ko so izčrpane možnosti zdravljenja z najučinkovitejšimi citostatiki.

Učinek zdravila je moč pričakovati le pri okoli četrtini bolnic z rakom dojke, in sicer pri tistih, pri katerih je v tumorju prekomerno izražen protein HER-2. Pri tako izbranih bolnicah je mogoče s samim Herceptinom® ali s kombinacijo Herceptina® in citostatika paklitaksela doseči nekajmesečne zazdravitve. Zdravilo je razmeroma varno in nima neželenih učinkov, lastnih citostatikom. Lahko pa pride ob aplikaciji zdravila ali nekaj ur in dni po zdravljenju do hujših, tudi življenje ogrožajočih alergičnih reakcij. Nekaj dni po zdravljenju se lahko razvija odpoved srca ali ARDS, ki se lahko končata tudi s smrtjo. Hujše reakcije so pogoste predvsem pri bolnicah s predhodno okvaro srca ali pljuč zaradi razsoja raka dojke ali druge bolezni. Zato se zdravljenje izvaja le v za to usposobljenih inštitucijah pod skrbnim nadzorom internista onkologa, bolnice pa je treba poučiti, da morajo še nekaj dni po zdravljenju v primeru težav takoj poiskati zdravniško pomoč. Važna je takojšnja pomoč in ukrepanje v urgentnih enotah. Čeprav trastuzumab ni čudežno zdravilo, je - pri zelo izbrani skupini bolnic - prvo razmeroma varno in učinkovito biološko zdravilo za rak dojke.

RITUKSIMAB (Mabthera®)

Rituximab je prav tako biološko zdravilo, namenjeno pa je bolnikom z limfomi. Zdravilo je mišje/humano monoklonsko protitelo proti antigenu CD20. Zdravilo se je doslej izkazalo za varno in učinkovito pri zdravljenju Nehodgkinovih limfomov. Kot tako je bilo v začetku leta 2001 v Republiki Sloveniji registrirano za prvo ali ponovno zdravljenje folikularnih limfomov gradusa I in II. Zdravilo se lahko uporablja samo, še učinkovitejše pa je v kombinaciji s citostatiki. Najnovejši izsledki kažejo, da je učinkovito tudi pri bolnikih s folikularnimi limfomi gradusa III in limfomi plaščnih celic, pa tudi za t.i. *in vivo* čiščenje pri bolnikih z navedenimi tipi limfomov, predvidenih za odvzem perifernih matičnih krvotvornih celic, pred zdravljenjem z visokimi odmerki citostatikov ob podpori

matičnih krvotvornih celic. Ob zdravljenju z rituksimabom lahko pride do alergične reakcije, ki se najpogosteje kaže v obliki zvišane telesne temperature in mrzlice, ki jo spremljajo bolečine v mišicah. Hude, življenje ogrožajoče alergične reakcije so redke. Zdravljenje se lahko izvaja le v za to usposobljenih inštitucijah pod skrbnim nadzorom internista onkologa.

ANASTRAZOL (Arimidex®)

Anastrazol je aromatazni inhibitor (AI) nove generacije, namenjen zdravljenju raka dojke. Rak dojke je pogosto hormonsko odvisen in hormonsko zdravljenje je danes ustaljen način njegovega zdravljenja. Aromatazni inhibitorji preprečijo nastajanje ženskih spolnih hormonov estrogenov v perifernih tkivih. Za učinkovite so se izkazali pri pomenopavznih bolnicah, pri katerih nastaja večina spolnih hormonov prav v perifernih tkivih, in sicer v maščevju. Prednost nove generacije aromataznih inhibitorjev, med katere spada tudi anastrazol, je v manj neželenih učinkih. Manj je zlasti kožnih reakcij, ki so se ponavadi pokazale v obliki izpuščajev. Dodatna prednost AI nove generacije je, da ne povzročajo motenj v delovanju nadledvičnic, zato bolnice ne potrebujejo sočasnega nadomestnega zdravljenja s hidrokortizonom. Arimidex® je varno in učinkovito zdravilo za zdravljenje raka dojke pri pomenopavznih bolnicah po tem, ko zdravljenje z antiestrogeni ni več uspešno. Za to indikacijo je bil tudi registriran. Najnovejši izsledki pa kažejo, da bi bili lahko AI nove generacije pri pomenopavznih bolnicah celo varnejši in učinkovitejši od antiestrogenov že pri prvem zdravljenju raka dojke. Zdravljenje z anastrazolom poteka doma, zdravilo pa lahko predpiše samo specialist z izkušnjami in znanjem na področju hormonskega zdravljenja raka dojke.

IRINOTEKAN (Campto®)

Irinotekan je nov citostatik iz skupine inhibitorjev topoizomeraze, ki je dokazano učinkovit pri zdravljenju metastatskega raka širokega črevesa. Kombinacija irinotekana s citostatikom 5-fluorouracilom in kalcijevim folinatom se je pri zdravljenju napredovalega raka širokega črevesa izkazala za učinkovitejšo od klasične kombinacije 5-fluorouracila in kalcijevega folinata, ki jo uporabljamo že dolga leta. Irinotekan je učinkovit tudi pri okoli petini bolnikov, pri katerih je standardno uporabljani citostatik 5-fluorouracil neučinkovit. Zdravilo je registrirano za zdravljenje metastatskega raka širokega črevesa.

Uporablja se lahko samo, še učinkovitejše pa je v kombinaciji s 5-fluorouracilom in kalcijevim folinatom. Zdravilo je citostatik in njegovo uporabo lahko spremljajo hudi neželeni učinki. Zlasti pogoste so driske, krči v trebuhu, vnetja ustne sluznice in zavora delovanja kostnega mozga. Ob pravilnem odmerjanju zdravila in skrbnem

nadzoru bolnika so neželeni učinki večinoma blagi in obvladljivi. Zdravljenje se lahko izvaja samo v za takšno zdravljenje usposobljeni instituciji pod nadzorom internista onkologa.

